

ПРАКТИКА АДМІНІСТРУВАННЯ ТАРИФІВ НА НАЦІОНАЛЬНИХ І РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКАХ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ ЗА КОРДОНОМ**ADMINISTRATION PRACTICE FOR PRICES ON NATIONAL AND REGIONAL ELECTRICITY MARKETS OF FOREIGN COUNTRIES**

У статті проаналізовано теоретичні основи адміністрування ринку електроенергії. На основі суб'єктно-об'єктного аналізу розглянуто систему регулювання ринків електроенергії провідних економік світу США, Великобританії, Німеччини, Фінляндії. За результатами узагальнення зарубіжної практики адміністрування енергоринків виділено основні методи тарифоутворення в електроенергетиці. З урахуванням зарубіжного досвіду функціонування енергоринку визначено напрями вдосконалення адміністрування інтересів учасників ринку.

Ключові слова: адміністрування, електроенергія, ринок, регіон, регулювання, тарифи, тарифоутворення.

Постановка проблеми. Важливо звернути увагу на те, що в Україні та її регіонах енергетична політика в цілому та адміністрування тарифів та електроенергію залишається атавізмом радянської системи господарювання. Регуляторні механізми були зорієнтованими на ручне управління, а нині залишаються у царині тіньових схем олігархічного капіталу. На відміну від розвинених країн світу, в країні встановлений єдиний тариф на електроенергію для промислових споживачів, який не враховує: по-перше, вартість електроенергії, яка виробляється конкретними електростанціями, і, по-друге, відстань транспортування енергії до електроспоживачів, тобто ринковий механізм регулювання ринку електроенергії не працює. Єдиний тариф на електроенергію в Україні спричинив зупинку виробництва енергоємних підприємств, наприклад, у Запорізькому регіоні – ПАТ «Запорізький алюмінієвий комбінат», ПАТ «Запорізький завод феросплавів».

Оскільки на стійкий та сприятливий розвиток енергетичного ринку впливає регуляторна політика держави, зокрема шляхом регулювання ціни на споживання енергоносіїв, актуальним для розвитку енергетичного ринку регіону є аналіз тарифоутворення на основні види енергоносіїв (електроенергія, теплоенергія) в промислово розвинених країнах світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вищезазначеним питанням приділяли увагу в своїх дослідженнях наступні вітчизняні та зарубіжні науковці: визначенню шляхів підвищення ефективності реалізації муніципальної енергетики присвячують роботу А. Шевцов, М. Земляний, В. Вербинський [1], які вказують на недосконалу державну політику у сфері енерговиробництва та споживання; вивчення процесу перехресного субсидіювання в електроенергетичній промисловості та порівняння з іноземними країнами представлено в наукових роботах Ф. Хуберта [2, с. 343]; аналіз цінової і тарифної політики в електроенергетиці проводиться в дослідженнях Ю. В. Антонюка [3, с. 38], Т. О. Волкової [4, с. 211–214]. Слід зазначити, що це питання є частковим стосовно реформування ринку електроенергії в Україні. Разом з тим, підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом відкриває нові можливості формування ринкових засад функціонування сектору енергетики в умовах вітчизняного ринку та інтегрованого до європейської енергетичної системи спільного ринку. Наразі підписано нормативні документи щодо імплементації правил і механізмів Європейського Союзу для ринку електроенергії України, але вони ще не ввійшли в правове поле, до виконавчих органів. Тому дослідження регуляторної політики, в тому числі й у сфері тарифної політики для основних учасників ринку, залишається актуальною темою для економіки регіону.

Мета статті – визначення підходів до регулювання розвитку регіональних ринків електроенергії на основі аналізу зарубіжного досвіду регуляторної політики в електроенергетиці.

Викладення результатів дослідження. В попередніх роботах розміщено результати спільного дослідження автора, які стосувалися аналізу та оцінювання енергетичного потенціалу регіону і трансформації тарифної політики на мікрорівні та регіональному рівні [5, с. 320–321; 6, с. 101–108].

З аналізу теорії і практики менеджменту випливає, що, якщо регулювання – це функція управління, яке забезпечує функціонування керованих процесів у рамках заданих параметрів, то адмініст-

рування – вказує на форму управління за допомогою наказів, дотримання стандартів, регламентів, процедур, тобто методів формальної демократії. Адміністрування енергоринку припускає наявність суб'єктів і об'єктів ринку, ринкових механізмів його функціонування та адміністративних методів його регулювання.

Проведений аналіз адміністрування енергоринків показує, наприклад, що ринок електроенергії Великобританії функціонує в режимі конкуренції з чітким поділом підприємств за видами діяльності (виробництво, передача, розподіл та постачання енергії). Так, аналіз структури ринку енергозабезпечення Великобританії свідчить, що регулювання на енергетичному ринку здійснює Бюро газового ринку та ринку електроенергії, основні завдання якого полягають у моніторингу діяльності монополій, що керують електричними та газовими мережами, а також у проведенні розслідувань на підставі антиконкурентних дій підприємств та застосуванні відповідних заходів (рис. 1) [7].

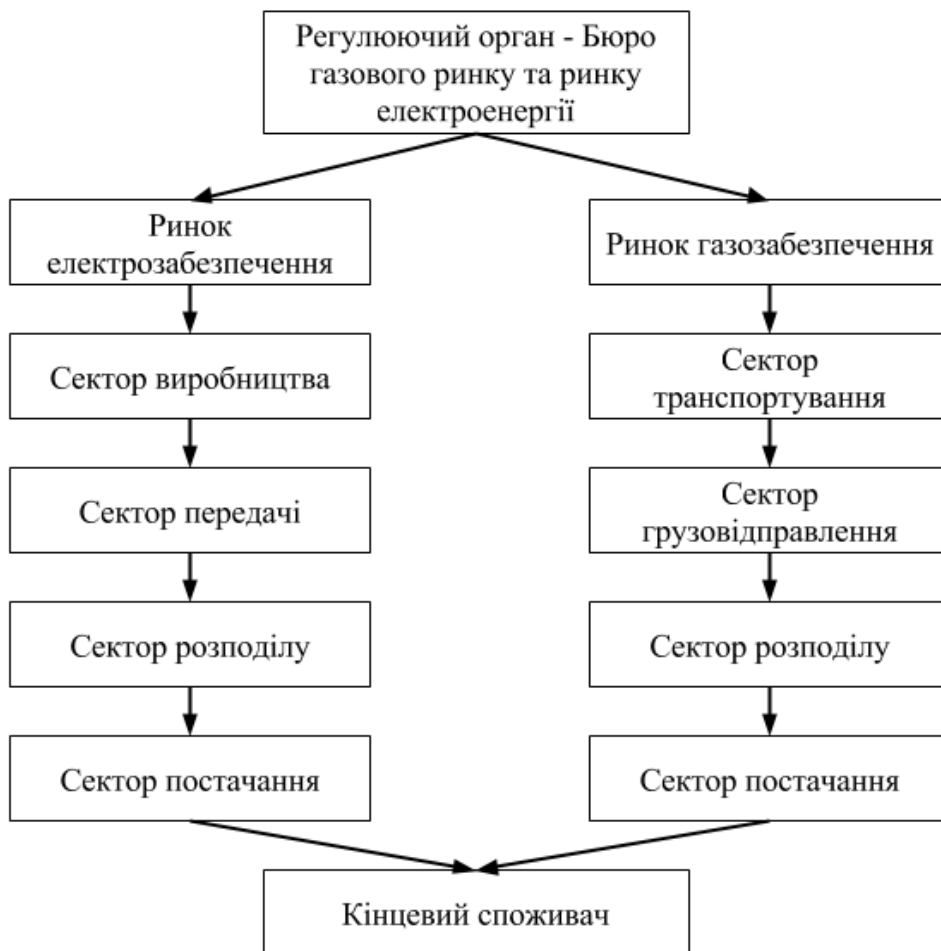

Рис. 1. Структура ринку енергозабезпечення Великобританії

Підприємства, що займаються передачею енергії, представляють регулюючому органу (регулятору) прогнози по капітальних та операційних витратах протягом контрольованого періоду, щодо очікуваного рівня розвитку, розширення мережі, зросту попиту на електроенергію та ін. Угода по цінових обмеженнях на передачу енергії переглядається регулятором кожні п'ять років. Після розгляду зазначених прогнозів регулятор встановлює кожному ліцензіату дозволена величину доходу.

Аналогічно цей процес проходить із компаніями, що володіють ліцензіями на розподіл електроенергії та є монополіями, тому що тільки один оператор здійснює свою діяльність на певній території. В свою чергу, адміністративні функції на ринку електроенергії виконує регулятор шляхом щорічного збору та аналізу інформації щодо витрат компаній, рівня цін на електроенергію для забезпечення отримання операторами розподільчих мереж справедливої норми прибутку після понесення капітальних та операційних витрат, а також стимулює їх до підвищення якості запропонованих послуг (через схему нагородження та штрафів). Період регулювання також становить п'ять років. Компанії-оператори розробляють методології тарифоутворення і передають на розгляд регулюючому органу.

Особливістю ринку електрозабезпечення Великобританії є відсутність прямого цінового регулювання підприємств секторів виробництва та постачання, тому що останні функціонують у режимі конкуренції. Постачальники сплачують операторам розподільчих мереж за транспортування електроенергії та передають її побутовим споживачам.

З метою підвищення прозорості тарифоутворення суб'єкт адміністрування ринку – Бюро – займається публікацією звітів щодо відношень між оптовими й роздрібними вартостями на електроенергію [8]. Оптова вартість енергії становить приблизно 45 % від загальної суми тарифу, що сплачується кінцевим споживачем [9].

Для кінцевих споживачів електроенергії встановлюють такі види тарифів:

- стандартний – складається із фіксованого добового платежу та окремої сплати за кожен кВт·г спожитої електроенергії;
- дворівневий – споживач сплачує більш високу ставку за одиницю споживання електроенергії до досягнення визначеного рівня споживання в квартал, та більш низьку ставку – при споживанні вище цього рівня;
- зонний – споживач отримує електроенергію за заниженою вартістю в певні часи, що не припадають на пік навантаження;
- подвійний тариф – споживачі, що купують електроенергію та газ в одного постачальника, отримують знижку.

На газовому ринку Великобританії взаємодіють такі учасники ринку: транспортувальники газу (оператори трубопроводів); вантажовідправники – покупці енергоресурсу в іноземних виробників (укладають угоди з транспортувальниками щодо використання трубопроводів); постачальники газу. Також існує шість розподільчих газових мереж, кожна з яких діє на певній географічній території (є монополіями). Всі зазначені учасники ринку газозабезпечення повинні мати ліцензії регулюючого органу. З метою забезпечення доступу до трубопроводів на дискримінаційній основі Бюро забороняє транспортувальникам мати ліцензію на відправлення вантажів та поставки газу. Регулювання цін на газовому ринку є аналогічним, як і на ринку електроенергії: регулятор визначає максимальний дозволений рівень доходу на певний період для газорозподільних мереж. Окрім цього, діє окреме цінове регулювання, встановлення лічильників та показників споживання для кожної мережі.

Бюро використовує систему заохочування газорозподільних мереж до зниження витрат та, відповідно, тарифів для споживачів шляхом встановлення стандартів якості наданих послуг, а також систему нагороджень та штрафів для стимулювання до економічно ефективної діяльності, ефективного менеджменту витрат. Величина тарифів для споживачів визначається конкуренцією на ринку. Промислові споживачі укладають індивідуальні контракти з постачальниками (великі обсяги споживання обумовлюють більш низьку вартість за одиницю енергоресурсу). Для побутових споживачів в основному діють аналогічні тарифи з електроенергією (стандартний, дворівневий, подвійний). Окремо виділяють фіксовані або обмежені тарифи, при яких постачальники фіксують рівень, вище якого в певному періоді тариф не підніметься.

Регулювання ринку електроенергії та газу в Німеччині здійснює Федеральне агентство по мережах [10] з метою лібералізації енергетичного ринку, створення умов справедливої та ефективної конкуренції на ринку електропостачання і газопостачання, а також дотримання недискримінаційного доступу до мереж, регулювання тарифів.

В Німеччині практикується роздільне встановлення цін: монопольні функції (передача та розподіл енергії) електроенергетичних і газових компаній повинні бути відокремлені від конкурентних видів діяльності (виробництво і торгівля). Важливу роль відводять використанню відновлених джерел енергії через встановлення спеціальних тарифів на цей вид енергії для операторів мереж. Стимулювання до використання відновленої енергії обумовлено напрямом держави до стійкого розвитку енергопостачання в умовах скорочення забруднення навколишнього середовища, прагненням зберегти традиційні (вичерпні) види енергоресурсів і пріоритетом розвитку технологій виробництва енергії з відновлених джерел. В Німеччині діє стимулююче регулювання, що ґрунтується на визначенні максимального дозволеного доходу операторів мереж, через системи штрафів і бонусів.

Тарифи на електроенергію складаються з таких компонентів:

- витрати на використання системи: тарифи або збори на передачу та розподіл енергії;
- податки та податкові збори: податок на додану вартість (ПДВ), податки на електроенергію, тарифи на відновлені джерела енергії, концесійні збори;

- витрати на виробництво, передачу та розподіл електроенергії;
- тарифи, збори на вимірювальне обладнання (лічильники або інші пристрої) і тарифи на зняття показань з лічильників, виставлення рахунків споживачам [11].

Адміністрування газового ринку Німеччини представлено трьома рівнями: перший – імпорт та виробництво газу; другий – передача та розподіл; третій – регіональні поставки та поставки кінцевим споживачам. В цілому регулювання тарифів на газ в Німеччині проходить аналогічно регулюванню на ринку енергозабезпечення. Тариф включає в себе такі компоненти:

- витрати на використання енергосистеми;
- податки та податкові збори: концесійні збори; податок на нафтопродукти, ПДВ та ін.;
- витрати на виробництво та передачу природного газу.

Аналіз адміністрування національного та регіонального ринків енергозабезпечення в Польщі засвідчив, що там використовується близько 50 % енергетичних ресурсів для генерації теплоенергії та електроенергії. Energy Regulatory Office (ERO) – державний орган, який здійснює регулювання енергетичного сектору та забезпечує розвиток конкуренції (в його структуру входить центральний апарат і дев'ять територіальних органів). Завдання цього Органу у сфері адміністрування полягають у наступному:

- ліцензування діяльності в сфері виробництва, передачі та дистрибуції енергії;
- узгодження і контроль за тарифами на теплопостачання та електроенергію, в тому числі оцінювання адекватності розрахунку витрат, що становлять основу формування величини тарифу;
- визначення коригуючих індексів, що визначають максимальний рівень доходів, зростання тарифів чи інших платежів;
- вирішення спірних питань, що виникають між виробниками та споживачами і стосуються трактування законодавчих актів;
- припинення монополістичної діяльності підприємств енергетичного сектору;
- контроль за дотриманням кваліфікованих вимог до персоналу, що працює в енергетичному секторі [12].

Місцеві органи влади та самоврядування відповідають за планування генерації та реалізації в сферах теплопостачання, електропостачання та газопостачання.

Дослідження ринку енергозабезпечення Фінляндії дало можливість зробити проміжний висновок, що такий ринок функціонує у режимі добросовісної конкуренції. Відокремленість діяльності з виробництва електроенергії від організації доступу до інфраструктури дала змогу фінським споживачам купувати електроенергію у будь-якого виробника за тендерною схемою.

У Фінляндії існують окремі тарифи на електроенергію та на користування мережею. Компанії-виробники електроенергії самостійно встановлюють тарифи та інші умови продажу згідно з законодавством. Регулювання відповідності тарифів до норм законодавства, принципів справедливості здійснює Департамент енергетичного ринку, при цьому регулятор (Департамент) не має права встановлювати для компаній будь-які правила стосовно методології розрахунку тарифів або доходу.

Ціна користування інфраструктурою в Фінляндії встановлюється за принципом «поштової марки»: споживач, що підключився до мережі та сплатив всі необхідні внески, має право користуватися всією електричною інфраструктурою на території країни від своєї точки підключення. Розмір тарифу встановлюється, виходячи із обсягів поставленої електроенергії, попиту, рівня навантаження мережі. При цьому здійснюється часткове субсидіювання споживачів з високим рівнем навантаження за рахунок споживачів з низьким рівнем. Аналогічна ситуація спостерігається й на ринку газопостачання.

Тарифи на користування інфраструктурою в Фінляндії диференційовані за категоріями споживачів. Тарифи на електроенергію для промислових споживачів відрізняються залежно від продавця.

Особливістю функціонування ринку газопостачання в Фінляндії є переважні поставки газу не дрібним споживачам, а великим промисловим підприємствам, електростанціям, теплоелектростанціям (місцеві поставки газу дорівнюють лише 5 % від загальної кількості) [13].

Найбільша потужна економіка світу – американська – демонструє високий рівень адміністрування ринку енергозабезпечення. Суб'єктами адміністрування правових та економічних відносин на національному й регіональних ринках електроенергії США виступають:

Міністерство енергетики (розробляє загальну енергетичну політику, здійснює контроль в галузі електроенергетики, відповідає за підтримку надійності енергосистем, їх економічної стійкості та екологічної безпеки);

Федеральна комісія регулювання енергетики (регулює торгівлю електроенергією на міжрегіональному рівні, послуги з передачі електроенергії по високовольтних мережах);

Комісія штатів по комунальному обслуговуванню (регулює роздрібну торгівлю в межах штатів та розподілення електроенергії) [14].

З економіко-географічної точки зору, електроенергетика США поділена на п'ять енергосистем з умовно замкнутими системами забезпечення електроенергією (Східна, Західна, Техаська, Аляскінська, Квебекська). Ці системи виділені Радою з електричної надійності Північної Америки та в рамках цієї Ради координуються окремими структурами. На ринку генерації потужностей діють близько 2,5 тис. компаній, які володіють понад 5 тис. електростанцій. Більша частина обороту електроенергії припадає на приватні компанії.

В електроенергетиці США також прийнято курс на лібералізацію ринку. В той самий час, на території США функціонують різні моделі енергетичних ринків у зв'язку з тим, що окремі штати мають суттєву законодавчу самостійність. Крім того, і лінії електропередачі, і генеруючі потужності часто перебувають у власності муніципальних компаній, які, в свою чергу, прагнуть контролювати їх.

У США, на відміну від України, ціна електроенергії для приватних покупців істотно вища, ніж для промислових та комерційних споживачів (в середньому відповідно на 35 і 10 %). У країні спостерігається зростання виробництва електроенергії з використанням поновлюваних ресурсів (особливо динамічно розвивається виробництво електроенергії з вітру).

Таким чином, можна зробити певні узагальнення процесу адміністрування національного та регіональних ринків електроенергії у провідних країнах світу.

У міжнародній теорії та практиці регулювання ринку природних монополістів пошук нових методів ціноутворення та регулювання, які б забезпечували надання якісних послуг за оптимальними цінами та справедливе їх відшкодування споживачами, розпочався ще у 60-ті роки минулого століття. Методи встановлення тарифів на продукцію для енергетичної галузі показані в табл. 1.

Таблиця 1

Методи тарифоутворення в Україні та іноземних країнах

Країна	Методи тарифоутворення в енергетиці
Україна	- метод встановлення граничного рівня ціни; - метод цільового заохочення; - метод «витрати плюс надбавка»; - метод на основі граничних витрат
Великобританія, Німеччина	- метод умовної конкуренції; - метод на основі норми прибутку; - метод цільового заохочення
США, Норвегія, Аргентина	- метод встановлення граничного рівня ціни
Російська Федерація	- метод економічного обґрунтування витрат; - метод індексації тарифів; - гібридні схеми; - метод економічного обґрунтування дохідності інвестиційного капіталу; - метод встановлення граничного рівня ціни

Процес регулювання та формування цін на енергетичному ринку в Україні має ряд недоліків, серед яких: відсутність науково обґрунтованої методологічної бази для здійснення процесу ціноутворення і нормативно-правової бази для регулювання цього процесу; обмеженість застосування основних принципів ціноутворення, які запропоновані зарубіжними науковцями; невизначеність ступеня конкурентоспроможності суб'єктів енергоринку; вплив на механізм ціноутворення соціально-політичних факторів, що обмежують втручання економічних та ринкових важелів.

Основним напрямом покращення механізму енергозабезпечення може стати вдосконалення державного регулювання ціноутворення в Україні. Тариф на електроенергію має бути об'єктивним і відповідати потребам певного, особливо енергоємного, регіону. Оскільки обсяги споживання електроенергії за областями є різними, відповідно, тарифи для промислових регіонів мають бути справедливіми.

ливо нижчими для областей, в інфраструктурі яких зосереджена значна кількість енергогенеруючих установ, розмічених поблизу великих енергоємних промислових підприємств.

Як зазначають фахівці, до найбільш суттєвих здобутків держав ЄС, які мають бути використані в нашій країні, належать такі: тенденція до поступової лібералізації енергетичного ринку зі збереженням значної ролі держави; створення умов для всебічного розвитку конкуренції на ринку генерації та продажу електроенергії; забезпечення діяльності незалежного органу регулювання електроенергетики [15, с. 401].

Одним із впливових інструментів адміністрування процесу енергозабезпечення є перехресне субсидування, коли юридичні споживачі змушені відшкодувати різницю між встановленими для населення тарифами та рівнем їх обґрунтованих витрат. Тариф для населення в Україні сьогодні становить 90,00 коп/кВт год. (при місячному обсязі споживання менше 100 кВт год.) і 168,00 коп/кВт год. (при місячному обсязі споживання понад 100 кВт год.), що є в два рази нижчим, ніж тариф для промислових споживачів [16]. Навпаки, проаналізувавши механізм ціноутворення в США, визначимо, що тариф для населення є вищим, ніж тариф для підприємств приблизно в 1,6 разу [13]. Наступним з пріоритетних напрямів покращення ефективності адміністрування енергетичного ринку промислового регіону має стати збалансування інтересів як індустріального сектору, так і населення, що виключатиме впровадження неефективного перехресного субсидування. Це дозволить зменшити фактичне тарифне навантаження від субсидування на енергоємні промислові підприємства і сприятиме їх конкурентоспроможності та рентабельності.

Надання пільг і диференційованих тарифів на електроенергію для державно важливих підприємств – це також ефективний інструмент регулювання енерговідносин. Адміністрування диференційованих тарифів має забезпечувати низку функцій:

відшкодування реальних витрат на виробництво, передачу та розподіл енергії, а також отримання прибутку, необхідного для нормального функціонування та розвитку енергетики; стимулювання споживачів до поліпшення режимів роботи енергосистеми;

стимулювання споживачів до участі в зниженні дефіциту потужності в енергосистемі;

стимулювання енергозбереження у споживачів, а також інших екологічних функцій та функцій НТП.

Адже, за оцінками експертів, 90 % енергоблоків теплових електричних станцій відпрацювали свій розрахунковий ресурс, а понад 60 % перетнули визнану у світовій енергетичній практиці межу граничного ресурсу та межу фізичного зносу [17, с. 11]. На критичний стан вітчизняної електропередавальної інфраструктури вказують факти: наприклад, у складі магістральних електричних мереж 34 % повітряних ліній електропередач напругою 220-330 кВ експлуатуються понад 40 років, а 76 % обладнання трансформаторних підстанцій спрацювало свій розрахунковий технічний ресурс [18].

Отже, для підвищення ефективності адміністрування реалізації тарифної політики на електроенергію і тарифів, зокрема для енергоємних підприємств в Україні, доцільно на основі аналізу досвіду іноземних країн (США, Німеччина, Фінляндія, Великобританія): по-перше, ліквідувати затвердження єдиного тарифу для промислових споживачів в Україні; по-друге, дозволити розробляти методику формування диференційованих тарифів на електроенергію з урахуванням особливостей спеціалізації регіонів, питомої вартості генерації електроенергії на розташованих поблизу електростанцій, віддаленості споживачів від електростанцій, обсягів споживання електроенергії (як це здійснюється в США, Німеччині, Великобританії, Фінляндії тощо); по-третє, безперервно контролювати, обмежувати витрати і прибутки компаній-постачальників електроенергії шляхом стимулювання компаній системою штрафів та бонусів (аналогічно з досвідом Німеччини); по-четверте, створити умови справедливого та конкурентоспроможного функціонування учасників ринку електроенергії.

У цьому контексті потребує відміни практика поєднання державою різних функцій, що ускладнює конкурентні можливості постачальників електроенергії забезпечувати населення доступною електроенергією. Обленерго також часто-густо порушує принципи ринку, контролюючи електромережі і не допускаючи альтернативних постачальників до кінцевого споживача.

Висновок. Порівнюючи досвід адміністрування енергетичних ринків у провідних зарубіжних країнах (Великобританія, США, Німеччина, Фінляндія) та в Україні, слід визнати неупорядкованість суб'єктів адміністрування ринку, гострі проблеми регулювання енерговідносин між суб'єктами енергетичного ринку та формування цін, зокрема: відсутність науково обґрунтованої методологічної бази для здійснення ціноутворення та нормативно-правової бази для регулювання цього процесу; обмеженість застосування основних принципів ціноутворення, які запропоновані зарубіжними науковцями;

невизначеність ступеня конкурентоспроможності суб'єктів енергоринку; вплив на механізм ціноутворення соціально-політичних факторів, що обмежують втручання економічних та ринкових важелів.

Метою подальших досліджень стане розробка механізму адміністрування ефективного використання нетрадиційних і відновлювальних джерел енергії в економіці промислового регіону.

Список використаної літератури

1. Шевцов А., Земляний М., Вербинський В. Муніципальна енергетика: шляхи підвищення ефективності. Регіональний філіал НІСД у м. Дніпропетровську. URL: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/Oktober/5.htm>
2. Хуберт Ф. Перекрестное субсидирование тарифов в электроэнергетической промышленности России не так плохо, как его репутация. *Экономический журнал ВШЭ* (Москва). 2002. № 3. С. 343–353.
3. Антонюк Ю. В. Аналіз цінової і тарифної політики в електроенергетиці. *Проблеми загальної енергетики*. 2006. № 13. С. 38–43.
4. Волкова Т. О. Реформування регіональної тарифної політики на електроенергію як засіб ефективної реалізації енергетичного потенціалу регіону. *Економіка і регіон: науковий вісник ПНТУ ім. Ю. Кондратюка*. 2010. № 25. С. 211–214.
5. Волкова Т. О., Гудзь П. В. Вдосконалення тарифів на енергоносії як фактор розвитку Запорізького регіону. *Прометей: регіон. зб. наук. праць з економіки*. 2009. № 1 (28). С. 320–321.
6. Коваленко Т. О., Гудзь П. В. Забезпечення ефективного використання енергетичного потенціалу металургійної галузі регіону (на прикладі Запорізької області). *Регіональна економіка*. 2011. № 4. С. 101–108.
7. UK electricity industry 2017 – 2021. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.reportlinker.com/report-summary/Electric-Power/20943/UK-Electricity-Industry.html>
8. Promoting value for money. URL: <https://www.ofgem.gov.uk/about-us/how-we-work/promoting-value-money>
9. Energy plans: What is a 'standard variable' rate tariff and how does it compare? URL: <https://www.ofgem.gov.uk/consumers/household-gas-and-electricity-guide/understand-your-gas-and-electricity-bills/energy-plans-what-standard-variable-rate-tariff-and-how-does-it-compare>
10. Aufgaben der Bundesnetzagentur. URL: <https://www.bundesnetzagentur.de/DE/Allgemeines/DieBundesnetzagentur/UeberdieAgentur/Aufgaben/aufgaben-node.html>
11. Information package for companies intending to conduct business activities in the form of generating electric power. URL: https://www.ure.gov.pl/en/information-for-invest/licences/186_Electricity.html
12. Framework guidelines and network codes. URL: <https://www.ure.gov.pl/en/about-us/whos-who-at-ero>
13. An energy overview of the republic of Finland energy policy. URL: <http://www.geni.org/global-energy/library/national-energy-grid/finland/EnergyOverviewofFinland.shtml>
14. The U.S. Energy Information Administration (EIA). Organization Chart. URL: https://www.eia.gov/about/organization_chart.php
15. Самойленко І. О. Регіональний ринок електроенергії як фактор розвитку енергетичної галузі. *Економіка Крима*. 2013. № 1. С. 397–402.
16. Тарифи на електроенергію. URL: <http://index.minfin.com.ua/tarif/electric>
17. Брич В., Федірко М. Реформування ринку електроенергії України в контексті її інтеграційних намірів. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. Вип. 1. С. 7–18.
18. Національний інститут стратегічних досліджень. Стан та проблеми запровадження електроенергетичного ринку України: аналіт. записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1866>

References

1. Shevczov, A., Zemlyanyj, M., Verbyns'kyj, V. Municipality on energy: shlyahy pidvyshhennya efektyvnosti. Regional'nyj filial NISD u m. Dnipropetrovs'ku. URL: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/Oktober/5.htm>
2. Hubert, F. (2002) Perekrestnoye subsidirovaniye tarifov v elektroenergeticheskoy promyshlennosti Rossii ne tak ploho, kak ego reputaciya. *Ekonomicheskij zhurnal VShE* (Moscow), No. 3, s. 343–353.
3. Antonyuk, Yu. V. (2006) Analiz cinovoyi i taryfnoyi polityky v elektroenergetyци. *Problemy zagal'noyi energetyky*, No. 13, s. 38–43.
4. Volkova, T. O. (2010) Reformuvannya regional'noyi taryfnoyi polityky na elektroenergiyu yak zasib efektyvnoyi realizaciyi energetychnogo potencialu regionu. *Ekonomika i region: naukovyj visnyk PNTU im. Yu. Kondratyuka*, No. 25, s. 211–214.
5. Volkova, T. O., Gudz' P. V. Vdoskonalennya taryfiv na energonosiyi yak faktor rozvy'tku Zaporiz'kogo regionu. *Prometey: region. zb. nauk. pracz' z ekonomiky*. 2009. # 1 (28). S. 320–321.
6. Kovalenko T. O., G'udz, P. V. (2011) Zabezpechennya efektyvnogo vykorystannya energetychnogo potencialu metalurgijnoyi galuzi regionu (na prykladі Zaporiz'koyi oblasti). *Regional'na ekonomika*, No. 4, s. 101–108.
7. UK Electricity Industry 2017 – 2021. URL: <https://www.reportlinker.com/report-summary/Electric-Power/20943/UK-Electricity-Industry.html>
8. Promoting value for money. URL: <https://www.ofgem.gov.uk/about-us/how-we-work/promoting-value-money>

9. Energy plans: What is a 'standard variable' rate tariff and how does it compare? URL: <https://www.ofgem.gov.uk/consumers/household-gas-and-electricity-guide/understand-your-gas-and-electricity-bills/energy-plans-what-standard-variable-rate-tariff-and-how-does-it-compare>
10. Aufgaben der Bundesnetzagentur. URL: <https://www.bundesnetzagentur.de/DE/Allgemeines/DieBundesnetzagentur/UeberdieAgentur/Aufgaben/aufgaben-node.html>
11. Information package for companies intending to conduct business activities in the form of generating electric power. URL: https://www.ure.gov.pl/en/information-for-invest/licences/186_Electricity.html
12. Framework guidelines and network codes. URL: <https://www.ure.gov.pl/en/about-us/whos-who-at-ero>
13. An energy overview of the republic of Finland energy policy. URL: <http://www.geni.org/global-energy/library/national-energy-grid/finland/EnergyOverviewofFinland.shtml>
14. The U.S. Energy Information Administration (EIA). Organization Chart. URL: https://www.eia.gov/about/organization_chart.php
15. Samojlenko, I. O. (2013) Regional`nyj rynek elektroenergiyi yak faktor rozvytku energetychnoyi galuzi. *Ekonomika Kryma*, No. 1, s. 397–402.
16. Taryfy na elektroenergiyu. URL: <http://index.minfin.com.ua/tarif/electric>
17. Brych, V., Fedirko, M. (2013) Reformuvannya rynku elektroenergiyi Ukrainy v konteksti yiyi integracijnyh namiriv. *Visnyk Ternopil`s`kogo nacional`nogo ekonomichnogo universytetu*. Ternopil`: TNEU, Vyp. 1, s. 7–18.
18. Nacional`nyj instytut strategichnyh doslidzhen`. Stan ta problemy zaprovadzhennya elektroenergetychnogo rynku Ukrainy: analit. zapyska. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1866>

P. Gudz

ADMINISTRATION PRACTICE FOR PRICES ON NATIONAL AND REGIONAL ELECTRICITY MARKETS OF FOREIGN COUNTRIES

The article analyzes theoretical bases of electricity market administration and regulation system of electric power markets in leading economies – USA, Great Britain, Germany and Finland. According to general results of foreign practice the main methods of prices formation in electric power industry are highlighted.

Regulatory mechanisms in Ukraine have been focused on manual management, and now it remains in the domain for illegal schemes of oligarchic capital. Comparing with developed countries of the world, Ukraine has a single price for electricity. There is no difference for industrial consumers or households. The electricity price for customers does not take into account the cost of electricity produced by specific power plants, the distance of transportation for consumers. That is why market mechanism of regulation does not work.

Comparing administration experience of energy markets in leading foreign countries (Great Britain, USA, Germany, Finland) and Ukraine it is possible to admit large problems in regulating energy relations between the subjects of energy market and price formation, the lack of scientifically grounded methodological basis for the implementation of pricing and regulatory framework for regulation process.

This research will help to develop administration mechanism for effective use of renewable energy sources in industrial region's economy.

Keywords: *administration, electric power, market, region, regulation, tariffs, tariff formation.*